Γλῶσσα

Γ. Χατζιδάκι
Σύντομος ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Αθ. (Σύλλ. πρὸς διάδ. ὠφ. βιβλίων) 1915 σ. 19-20

Μετὰ δὲ τὴν κατάληψιν τῶν νήσων ἤρξαντο οἱ Ἕλληνες νὰ ἐξαπλῶνται κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις διὰ τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν, ἤτοι εἰς τὴν Ἰταλίαν, Σικελίαν, Γαλατίαν (Μασσαλίαν), Ἀφρικὴν (Κυρηναϊκήν), Αἴγυπτον (Ναύκρατιν), Παμφυλίαν, τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, Προποντίδα τὸν Πόντον, τὴν μεσημβρινὴν Ρωσίαν, τὴν μεσημβρινὴν Θράκην καὶ εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον. Τὴν ἔκτασιν ἣν εἶχον οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν κατὰ τοὺς δοκίμους χρόνους, περὶ τὸ 350 π.Χ., ἐμφαίνει ὁ ἐν τέλει προσηρτημένος Πίναξ Α.

Μετὰ δὲ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον ἡ γλῶσσα ἡμῶν διεδόθη μὲν ἀνὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Θράκην μέχρι τοῦ Αἵμου, ἀλλ' ὡς φαίνεται δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπικρατήσῃ ὁριστικῶς, ὥστε νὰ ἐκβάλῃ καθ' ὁλοκληρίαν τὰς ἐγχωρίους λαλουμένας γλώσσας εἰμὴ μόνον ἐν τῇ Θράκῃ, βραδύτερον δὲ καὶ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ (κατὰ τὸν Ε' μ.Χ. αἰῶνα οἱ Ἴσαυροι δὲν εἶχον ἀκόμη ἀπομάθει τὴν ἰδίαν γλῶσσαν!). Τὴν ἔκτασιν αὐτῆς κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς λεγομένους χρόνους δεικνύει ὁ ἐν τέλει Πίναξ Β'.

Ἀλλ' ἀπὸ τῆς μεγίστης ταύτης ἐκτάσεως ἤρξατο νὰ περιορίζεται πρώ- σ. 20
τον ἀπὸ δυσμῶν (ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ) διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχήν· διὰ τοῦτο μικρὰ μόνον σῴζονται ἔκτοτε μέχρι σήμερον ἐν Ὑδροῦντι καὶ Βονα τῆς Ἰταλίας λείψανα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἔπειτα ἀπὸ βορρᾶ διὰ τὰς συνεχεῖς ἐφόδους τῶν βαρβάρων βορείων λαῶν· διὰ τοῦτο πολλὰ μέρη τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ἀπέβαλον κατὰ μικρὸν τὴν χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς.

Γ) Ἡ Δωρική, ἡ συντηρητικωτάτη τῶν ἑλληνικῶν διαλέκτων σ. 42
εἰς πολλὰ ὑποδιαιρουμένη ἰδιώματα διὰ τὴν μεγάλην διασποράν τῶν λαλούντων αὐτήν. Κατὰ πρῶτον εἰς δύο μεγάλα συστήματα,

1) τό κατ' ἐξοχήν Δωρικόν, ἐν Πελοποννήσῳ καί ταῖς ἐκ ταύταις Δωρικαῖς ἀποικίαις, ἤτοι τό Λακωνικόν μετά τῶν ἀποικιῶν Τάραντος καί Ἡρακλείας, τό Μεσσηνιακόν, τό Ἀργολικόν καί τό Αἰγιναῖον, τό Κορινθιακόν μετά τῶν πολλῶν ἀποικιῶν τῆς Κορίνθου ἐν Σικελίᾳ, Ἰονίῳ

σ. 43 Πελάγει καί Θράκῃ, τό Μεγαρικόν μετά τῶν ἀποικιῶν Σελινοῦντος καί Βυζαντίου, τό Κρητικόν, τό Θηραῖον μετά τῆς Κυρηναϊκῆς, τό Μήλιον, τό Ῥόδιον μετά τῶν ἐν Σικελίᾳ ἀποικιῶν Γέλας καί Ἀκράγαντος, τά τῶν ἄλλων μικρῶν Δωρικῶν νήσων Κῶ, Καλύμνου κλπ. Καί

2) τό Βορειοδυτικόν Δωρικόν ἐν Ἠπείρῳ τῇ πρώτῃ πατρίδι πάντων τῶν Δωριέων, ἐν Ἀκαρνανίᾳ Αἰτωλίᾳ, Φωκίδι, Λοκρίδι, Ἀχαΐᾳ καί Ἤλιδι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ